

המציבה

דמי התימה לשנה בפולין 800 מ"מ.
 לרבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"מ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כי לרבע.
 במשיכו-מלובסקיה 100 כתר לשנה 25 כי לרבע.
 ברומניה 100 ל"י לשנה, 25 לרבע
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 סצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"מ או
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22.

Kraków—Lwów dnia 8. lipca 1921.

קראקא—לבוב. ב' חמו"מ קרה תרפ"א. גליון כ"ז.

שבנינו לנו באויר דמיוננו. עליה על השר היהודי הראשון בא"י. היה מוטל לא לקיים את אשר הובטח לנו בידי נביאינו הקדמונים ואת אשר הלמו מידינו נפשות בני אומתנו בכל ליל הנלות הארוך ואת אשר הובטיחונו באהרונה שרי אנגליה וצירי הממשלות האדירות בסדרמה גלוי לכל העמים — כיראם להשיב את ארצנו, ארץ יהודה וישראל, ידי שרירי האמור, החוי, הכנעני והפלשתי, שקבלו צורה ערבית תחת שלטון הכלים (עיין מאמרי. אנטוסים בא"י בגליון כ"ז). כי הלא מאתו יצא הדבר. להציע לפני ממשלתו לקבוע קונסטיטוציה כא"י כבר עתה כפרם נמסר המנדט בידי אנגליה וכפרם הותרה כניסה חששית ליהודים. עתה בשר הנציב היהודי הרברט שמואל את הועד הלאומי היהודי, כי כבר החליטה הממשלה לתת חוקת קונסטיטוציה לא"י, שבה תהיה כלולה החלטת סן רימה. איזו מין בריאה תהיה זאת? האם לא אירדנד שניה? במושג קונסטיטוציה אנו רגילים להבין שלטון מסור כולו ביד העם. בעוד שזכות המלך מונכרה בגבול קצוב. ובאירלנד כבר נקבעה קונסטיטוציה נפרדה, שהשאירה עוד נזר למלך אנגליה, שלא יצטרך לסלק ידיו לגמרי מן הארץ הסמוכה שהיתה אלף שנה חלק ממלכותו. אבל יושבי הארץ נלחמים מלחמת יאוש בזכות הקלושה הזאת של המלך, אינם רוצים להחיר שום דריסת הרגל של רויס, וכן הדבר גם במצרים. כי כן פירושה של זכות סוכרנית לעם, והרי אין שום ספק, שלא יאבו הערבים בפלשתינה להיות נרועים מן האירים והמצרים ולא יקבלו קונסטיטוציה על תנאי, שיהיה לעם היהודי מכון לאומי בארצם. אם קונסטיטוציה, או אין עבדות בתוך חרות, על העם עצמו לדון בדבר אם לתת רשות ליהודים או לעמים אחרים להאחו בארצם או לא. לא ליהודים לבדם נרפ הנציב היהודי נזק עצום בשקידתו המופרזה להתחבב על יושבי הארץ, אלא גם למלכות אנגליה, נתן חרב בידי שונאי אנגליה להלחם נגדה ביד רמה. הרכיב בירוי הוא אח רשעי העפנרים והשיקים החמסנים אלופים לראשו, לעשות את עצמו לכדור משחק בידם. התנאי של הכללת המכון היהודי בתוך הקונסטיטוציה הוא באופן שכבר את החבית ושמור את יינה, היסכמו לממלכה בתוך ממלכה?

אך אלמדי היתה הקונסטיטוציה נוסדה ע"כ בצדקה וישר על שווי-זכיות אמתי, שכל העם ממש ישלח ברצונו ומדעתו צירים לפועצת המדינה, לא היה לנו מה לדאוג, כי הפלחים אינם שונאים את היהודים ואינם דורשים להרחיקם, אדרבה הם מרנישים תמיד, כי עלית יהודים לארצם תביא גם להם טובה מרובה, כי ישלמו חוקים ישרים וצדיקים בארץ, אדמתם ויבולתה ישובחו וירבו במחורם. הפרוטה תהיה מצויה ולא יסרו בידי לחציהם ונוגשיהם השיכים העושקים, כניהם יגדלו לאנשים משכילים ומצליחים ולא יהיו עבדים על אדמתם כמדם. יהיו אורחים שוים בכל לאצילי הארץ הרודים בהם עתה באכזריות. אבל באמת לא תהיה זאת קונסטיטוציה אמיתית שלמה, כי אכתי הפלחים נבערים מכל רעת ומסורים בידי השיכים לשבט ולחסד ואם

תוכן הענינים.

קונסטיטוציה בארץ ישראל. י. ש. מ. לזר. תעורת האשה העברית בתנועה המזרחית. י. ז. בירמי. — מתהפכות הזמן: מאזנים הפוכים. — מדינה ומדינה ומקריה: בקראקא. ר' זעליני הירש שמיית. בפולין הקטנה. לבוב. בפולין. באוסטריה. ברוסיה. באמריקה. בארץ ישראל. — השבוע בכל העולם. — מתוך מהומה ומכובה, משח שלנגר. ירושלים העתיקה; דוד ילין.

קונסטיטוציה בארץ-ישראל.

השמועות המרעישות מא"י אינן פוסקות לפקוד אותנו זו אחר זו והרגינו ולמלאנו דאגה ועצב. עוד זאת היתה חסרה לנו. קונסטיטוציה, להשלים בפועל את העם הערבי על ארץ אבותינו ומשאת-נפשנו בעודם הרוכ הכביר בארץ. לא הממשלה בעלת המנדט תהיה מעתה השלטת בארץ, אלא התושבים עצמם. בידם יהא גורלם מסור והם יעשו בארץ כמי שעושה בתוך שרן. ואנחנו דמינו שאחרי בשורת בלפור והחלטת סן-רימה טובן מאליו, שאין ממשלת בריטניה אלא אפטרופסית על ארצנו, להגן עליה כל זמן שאנו המעטים ולשמור עליה, שלא יחויקו בה אחרים עד אשר נפרה את הארץ, נפשיט מעליה כנדי אלמנותה ונרפא שוממותה, לעשותה מוכשרה לקליט את המונינו ואז מעט מעט נתאחו בארץ ותשוב להיות ארץ ישראל, ארץ של ישראל הקם לתחיה, שאם לא כן למה בשורת בלפור וכל המיזם וההחלטה בסן-רימה? ארץ ערבית בעלת שלטון ערבי, שמותר ליהודים לעלות שמה במדה מגבלה. הרי היתה גם בימי העותומנים ומה תתן ומה תוסיף לנו אנגליה ובעלי-ביתה כתוקף הברית בסן-רימה? איזו רבותה השמיעונו שרי אנגליה בלפור, משורשישיל ופסיל בהצהרותיהם הכפולות והמשולשות? האם התעללו בנו גם הם, כמו ממשלות אירופה בחוקותיהן עיר שווי הזכיות? והרי מכירים אנו את אנגליה, שהיא שונה תכלית שנוי משא-המדינות, היא לא חללה דבריה מעולם, ולא קפחה גם את זכויותינו בארצותיה. אך נציב יהודי שאנו מושבע ועומד הוא להיות צדיק הרבה בעיני הנוים.

עד בה היינו רגילים — מאז נתעוררה בקרבנו רוח התחיה והתשוקה לשוב לקדמותנו — לראות בשוממות פלשתינה וכשפלות יושביה העצלים והאביונים את אחד ממפלאות אלפי ישראל, הפועל נפלאות כדברי ימינו. נראה היה כאלו נגזר על ארצנו להתמיד כשוממותה ולשבת באלמנותה עד אשר ישובו אליה בניה לבנות חרבותיה, וכל מה שנעשה בא"י עד עכשו חזק את השקפתנו זאת. כי בעינינו ראינו איך מתחילה הארץ לפרוח תחת ידי מתי מעט העולים היהודים, מראה המושבות היהודיות לעומת הישוב הערבי הלא היה כנאות שדה בלב מדרב שמם, באיים מלאים ברכת ה' בתוך ים גדול ורחב ימים, עכשו בא הנציב היהודי ומהרם את כל המגדלים.

נתן ברשותה של האשה, הרי ברה, כי באשה תפוי ניר השקפת עולמו העתירי של הילד, והיא המתחנכת העקרת. כי הרגש הוא השורש האמת, וצירי השכל המתפתחים אחר כך, הם רק הענפים, ואם השורש איתן גם הענפים יונקים ממנו ליה ורענות, השירים, שהאשה מוגרת על עריסת הילד, וספורי הנפלאות, שהיא מספרת לו, הם הם המלאכים המלוים אותו בכל ימי חייו, ואשרי האם היודעת אשר לפניה, ואוי לה להבלתי מרגישה בחוק הטבעי הזה. אמתיים הם שר כל גדולי המחשבה בעמים ובישראל, היו כמעט כלן נשות-חיה, ורק בזכות השפעתן הטמירה והצנועה היו בניהן למה שהיו. מזה נלמד גם להנך עמנו, כי רק אשה נאמנה לעמה, היודעת היטב את היהרות, שינקה בקרבה את כל הקדוש והטהור שבנשמת עמנו, אשה שקורות עמה כתובות על לוח לבה, רק היא מסוגלת לברא לנו דור עברי נאמן, ורק המורתני, יוכל לברא טיפוס אידיאלי של אשה עבריה כזו, אם רק יבין אך להלך נגד הזרמים האחרים.

תעודת האשה העבריה האמתית היא להביא בלב הילד אהבה גדולה ותוקף לכל דבר קרוש ונשנכ, ומטיילא אהבה לעסה הנרדף והנענה, עליה למסור את ילדיה ליד בעלה לאחר שכבר מלאה את לבם ברגשות קרושים ונשנכים להיות כליקבול מיכן להשכל, ורק אז אם יפתח האב את שכלם וישמר גם על עבודת האם -- הרגש -- היינו אם יתן להם הכח להבין במוחם את אשר כבר נטעה בהם האם בקרב הלב, רק אז יתנו לעמם חומר נעלה לאישיות נדולה כבירה, היכולה לעמוד בפני כל סערות החיים.

אולם מה נחזה היום באשה העבריה? הראויה היא באמת להעמיד לנו דור גבורים ולוחמים אמיצים בעד היותנו הלאומית ובעד קיום התורה וכל הערכים האמתים? הבה נראה. לפנינו בישראל היתה האשה העבריה, עבריה אמתית, בלי שום כח וסרק, בלי ציונות ובלי פטפוש עברי קל-ערך, ררכי הגוים ורו לה, כי חומות הניטו שמרו עליה מכר משמר, היא היתה קשורה ביהרות המסורתית, התורה היתה האידיאה הנדולה, שאליה נשאו כל בנות עמנו את נפשן, או עמדה התורה על אותו הנובה, שהמיושג קולטורה עומד עליו עכשו, המוטיבים עבשירי הערש, המלאים רוממות התורה, הטובה מכל סחורה, פעלו פעולה עזה על נפש הילד, או הכיאה האשה העבריה להעולם נאונים, וקרושים, חוקרים וחכמים וטהורים, שהיהדות היתה להם הכר, או היתה התורה מבטח עז ליהודי בעת צרתו, בה שפך את נפשו אל אל עולם, או ידע היהודי איזה טעם לפחות לצרותיו, שהוא סוכל בעבור יהדותו.

אבל אין מעמד לגלגל הוסף, צפרים חדשות באו, ואתן גם ומירות חדשות, ההשכלה האימפית הסתערה בכח אלימנטרי לבית יעקב ונגעה בארבע פנותיו והרסה אותו, למה נשלה את נפשנו: למרות התנועה הלאומית, שתקפה ביב את שדרות עמנו, עוד תמשול ההתבוללות בלב בנות עמנו. הן תשקודנה על כל שפת עם ועם, אך לא על ספרותה ודברי ימיה היא, זה ילד, זה בלב, העט על השלחן, וזה כל מרת ההשכלה העברית, שבנות עמנו רובשות להן בחדרי המודרני, רק עלמה אחת מארץ יודעת מעט גם בתנך ועזו מרעשים עולמות על התנועה העברית, שאילו נא עלמה משכילה כפופין על רי יהודה הלוי ורי שלמה בן נבירוד, על ימחיר ועל שריר אם תדעם? אע"פ שיצירות החכמים האלה יותר נקל היה לה לרכוש, כי יותר קרובים המה ללבה ולרוחה, מיצירותיהם של עובדי האלילים, הומירוס, סופוקלס, אנקריאון וסיעתם, שהן מבלות בהן את שעתן, ובלא יודעים נקבע בלב העלמה העברית רגש הבו ליהרות, ומרוח רעה זו יושפע בלי משים גם על נפש הילד, כי ככל יש בנפש האדם, כי כל איש חרש הבא בנייעה עם איש תקף, יושפע ממנו למרות רצונו, ורגש הכבוד, שהאשה העבריה מרגישה לעם זה, ימסר בעל כרחה לנפש הילד הרך יחד עם חלבה, ואין איסא כל מלא לראות, שאע"פ שבני החסידים נרדים בבית מלא תורה, לא

תהיה בחירה ימסרו להם נשיאיהם וקציניהם פקודה סתומה: בזה ובוה עליכם לבחר, מכרי לכאר להם לשום מה, ומה טיבה של בחירה זו, ולפי זה יהיה הפרלמנט הארץ-ישראלי מלא עפנדים ושיכים, סחות וסננים והעם עצמו ישאר בתוך המעוש, כמו שראינו למשל את הסיים הנליצי בימי אוסטריה, כמו שגם באי-כזה היהודים יהיו קרוב קטן, שקולו יאבד בתוך שאון הרוב, השונאים אותו ואת אנגליה, אמנם יסד כבר הנציב בתיספר ערכים בכל עיר וכפר, להשביח את העם ולעשותו לאנשים מן הישוב, אך העבודה הזאת חשא פרי ברור הכא ולא עתה, איב קרוב לשעה, שהעבודה העקרת של מועצת העם בא"י תהיה לנעול את שערי הארץ בפני מהגרים יהודים ולבטל החלטת סן ריטה.

מי הכריח את הנציב למהר ולהחיש את הקונסטיטוציה ולהביא על עמו היהודי סכנה כזאת? לא יקשה לנו לרעת זאת, הוא היה אמנם אנוס לחת קונסטיטוציה ליושבי א"י, הואיל שנתנה גם צרפת לארצות סוריה ובשן חוקה קונסטיטוצית ולא היה אפשר להשאיר את פרשהינה אהורנית, אך שם אין כל סכנה לא למעושים עשוקים ולא לממשלת צרפת, אבל בא"י שפאריו ורומא לוששות עליה ע"ו ומסיתות את יושביה לטאוס בשלשון אנגליה, עדיין שאלה נדולה היא אם כדאי היה להעמיד את זכות היהודים בסכנה, כדי לתקן את יחס הערבים לאנגליה, מה שעדיין מוטל כספק, אדרכה הסכרא נתנה, שהתעמולה האנטי-אנגלית תנרד, עתה שבעתים אחרי שתותר הרצועה והפוליטיקה תהיה בהיתר.

ובכוז הלילה לנו מהואש-אחרי שעברנו באלפי שנות הגלות בסכנות בבירות כי, שכל העולם התנכל עלינו לכלותנו ואנחנו יצאנו בשלום והנענו עד בה, לראוח ראשית קיום תקותנו, בטוחים אנו, כי נתגבר גם על הנסיך הזה ויופרו מחשבות שונאינו, אל תרפינה ירינו מהכין את החומר האנושי והממנוני במהירות האפשרית ומאת ממשלת אנגליה עלינו לבקש דבר-אחד: כל זמן שאין לנו רוב אוקרסין בא"י לא תמנה שם נציב יהודי, מותרים אנו על הכבוד, כי יהודי, שהורתו וילדתו בנולה, אפילו אם יעלה בחכמתו, בתריות ובאמץ לבו על אחרים, אי אפשר לו שלא יעבור על גא תצדק הרבה כלפי העם הנמסר בירו ונמצא חוטא לא רק ליהודים, אלא גם למלכות אנגליה.

ש. מ. ל.

תעודת האשה העברית בתנועה המורחית.

באדם יש, לפי מציאת החמינו הקדמונים, שלשה שותפין: הקביה, האב והאם, ואע"פ שאין להבין עכשו את המליצה כמשמעה בריוק פיזיולוגי, מכל מקום השותפות קיימת, בחלקו של האב מניע החלק המעשי, לסתח את כשרונות הילד, את השכל הקר, ועל האשה החוכה לסתח רק את הנוגע לרגשות הלב ולטהרת המדות, לשכל האדם יש גבול ידוע, בין בבחינת המשיג ובין בבחינת המושג כי הרי לא נוכח להעמים בעל כרחנו ולהשפיע משכלנו על גוף רך וצעיר, שלא נתבנה, וגם בשכל עצמו נאמר עד פה תבוא בשיא נאונך ולא תוסף! אולם הרגש הרי הוא בן-חורין לגמרי, לו ניתנה ממשלה בלתי מוגבלת, בין בבחינת המשיג ובין בבחינת המושג, הוא יאבד כנפיו גם מחוץ לנבול השכל, ויש שאדם בעל לב ירגיש בנפשו דבר אמת לאמתתו, שאין השכל נחרהו כלל, ובהיות כי עלינו להשתמש בכחות האדם בהקדם היותר אפשרי, לא נוכח להזקק תיכף אל השכל, כי אין לטעת בכתראש דעת ותבונה בלב ילד, אבל יש ביכולתנו לטעת בקרבנו את הרגש הקדוש בטרם יקח בו השכל עמדתו, חיינו עלינו להקדים את הבלתי-מוגבל להמוגבל, ובהיות שהילד

תנה האהבה הלאומית שורש בלבנם ובפתח חכמה נפשם למחויב לנכור.

האמנם כי פה ושם התעוררו אחדות מבנות עמנו לתחיה עברית אמיתית, אבל באין מורה דרכן ובאין התארגנות גם הן מתנוונות וכלות ורק החברה המזרחית תוכל להביאן לידי ההשתלמות בדרך הטובה, אבל גם צפרים בודדות אינן מביאות עור את האביב בכנפיהן. המזרחי צריך לעורר בין הנשים תנועה רבה להכניסן תחת דגלו ולהרנינן לשלם גם שקל מזרחי בתור נשים מודות בחיים יהודיים, כי בלעדיהם תקון ההנוך אי אפשרי הוא. מצייר אני בנפשי איזה רושם אדיר ונשגב לכך ימי חיי הילד היו עושים ספורים של אם עברית דתית על אדות בית המקדש, ירושלים, דבורה הנביאה, דוד המלך, שלמה המלך, חשמונאי, הלל, הר המוריה, הר תבור, הר הזרבי, שבת-קול מנהמת שם ביונה ובוכה על עלבונם של הבנים, שנרו מעל שלהן אביהם. החרדים מרחיקים בעצמם את בנותיהם מהסתפח בנחלת ד', פגיעה בחפצו להשמיד את עמנו נור על כל הבן הילוד להשליכו היאורה, וחרדינו מחליטים השיטה, הם גוזרים כליה על בנותינו בהשליכם אותן בים הספרות של עם זה, אין החרד מונע היום את בנו מללמוד תורה, כרי שלא יהא כאלו מלמדה תפלות, אלא הוא מונע אותה מהתורה, כרי ללמדה את התפלות הורה, וכרוחה תהננה ילדיהן.

תעורת היהדות נצמנה להדור הבא ההולך ונכרא, האשה העברית היא הנושאת בקרבה את זרע התחיה הריא, נכשיר נא את הקרקע להוציא ממנה צמחי תפארה. לא לתת לבנות עמנו ידיעה לפשפש מעט עברית תהיה מטרתנו, אלא דגדלן ולהנכין ברוח דתי, שלמדן תורה ודח והשכלה עברית עמוקה, למען תדענה את עמך, ההיסטוריה שלנו הכתובה בדם ואש, נלמדן להוקיר את היהדות ולהיות מתנוונות טובות לבניהן. על המזרחי לברא שיפוט אשה עברית חדש, אשה עברית אמיתית, שתוכל למסור לבניה ככח הרגש את כל המאור שביהדות.

י. ז. בירמן — רישא.

מתהפכות הזמן.

מאזנים הפוכים.

הוואלוטות הנם במאזנים: כף זו עולה וכף זו יורדת. כשהרוער עולה, בהכרח המרק יורדת, וכשהמרק עולה יורד הרוער. בכלל [הכמות המרובה יורדה והמעטה עולה, כמו במאזנים. אבל הערך הוא מהופך: במאזנים היורד הוא יקרה-הערך והעולה קל-הערך ובוואלוטות להפך: היורד הוא קל הערך והעולה יקרה-הערך; זה הכלל: במאזנים הכף תלוי בכמות; האיכות אינה מעלה ואינה מורידה. ובוואלוטות הכל תלוי באיכות, רבי-האיכות עולה ומעטה-האיכות יורד. כזה נבין מפני מה תפשו כל היהודים במסחר הוואלוטות? כי מעולם היתה ליהודים האיכות, התוך, עיקר והכמות, החומר, טפל. שאינו בא בחשבון כלל. ורק. הפכפך.

מדינה ומדינה ומקרייה.

קראקא. בישיבה הכללית של מועצת הקהל ביום א' שיו הרועי הויה, כי תוספות מס השחיטה, שהוחלטו מאת המועצה, כבר נתאשרו ע"י שלטון העיר. בדבר המטעה ברחוב דיטל השתדל הנישוא לפני הממונה והנה אין לקוות להשיב את המטעה לאיתנה כמו שהיתה. שלטון העיר מצטדק שלא זנח את המטעה הזאת, אלא יושבי המקום החריבוה בעצמם (שקרו). אבל כבר הוחלט, להפוך את כל הרחוב ההוא לסקווער שיחובר עם גשר חדש על הנהר, הווצאות תעלינה לעשרים מיליון, שאינם עור.

דיר הילפשוטין מתקיף את הויר עיד הוראת הדת כגהים הכלליים, שאינה כתקונה. יש מורי דת ישראל, שאינם בני דת ככל וכלל ואינם יודעים אף קרוא עברית ובכלל אין מלמדים כלום מן היהדות, מפני מה אין השנחה מצד הקהל?

מר שמואל שפירא מתקיף, שנתפרסם זה כבר בהויץ, כי בקראקא נתקבל רב אביר ובכ"ז אין עדיין רב בקראקא והכל שואלים מחי יבא הרב החדש.

הויר עונה, כי בדבר מורידת אין הוראת הדת כתקונה מאין מקום, כי רוב בתי-הספר משמשים עדיין לכת-הולים ושני בים מצטמצמים בבית אחד וממילא לא נשאר מקום לבי שעות להוראת הדת, כאשר יפנו בהים מן הצבא והכל יבא על מקומו, או יהיו סדרים גם בהוראת הדת, וילמדו ב' שעות בשבוע, מוהיד יסרו להם הכרה לתקון חכנית הצמוד, כאשר יבאו בהים על מקומם יצא גם זה אף הפועל ותהיה גם השנחה, ובדבר רב כאמת לא נתקבל עדיין רב מאת שלטון הקהל, מה שקבצו חתימות בבתי התפלה לא מדעת ראשי הקהל יצא, יש רק שני מועדים ולא בא הברר לי נמר מהסרונות סורמלים.

מר סמטפל מתאונן, שהחרים שלטון העיר את החרד של הברת, נמילת חסדים שבבית החברה מנדלי יתומים ומפריע בזה את מעשיה הפוריים של החברה, שדוקא עתה היא נחוצה כי, שהיא מלוח לבעימי עד כי אלה מרק בלי רבית, דיר וויינסכרנ מתאר אנב את המצב ההיגיני של חדר היתומים, שהוא נורא מאד, יש לחברה בית גרול לעצמה ובסוף לא נשאר ליתומים אלא חדר צד אחד מלא מטות, עלוד לכך הלי, פינסים רבים מתאחרים בדרישה לדרוש מאת המניסטרט להשיב בכל אופן את חדר נמיה.

מר בירנהאק מתאונן על בעל התיאטרון היהודי מורה הדת ה' יאקוב, שהוא עושק את אנשיו ומנבל את המוסד וכפי הנשמע השתדל שלטון הקהל להשיג רשיון לתיאטרון יהודי, צריך למהר להחיש את הדבר. הויר עונה, שאמנם נהויץ היה להשניה על התיאטרון, שלא יקדקל את מרות הקהל יותר מאשר הוא מעיל, אבל אין זה שייך לשלטון הקהל, שאין לו אלא לעסוק בעניני דת ונמיה.

דיר צימרמן מתקיף עיד שנוי תקנות הקהל, שצריך לרהוק בממשלה למהר לאשר את תקנות הקהל. צריך גם להחיש את ועידת הקהלות, להועיץ בזה ולדרוש יחד.

הויר ענה, שהכל נעשה ואין הממשלה משימה לב. ועידת הקהלות לא תקום ולא תהיה, כי ראש קהל לבוב דיר דיאמאנד אמר בפירוש, שלא ישתתף נהוא ירא שלא יהיה נראה חזו כממלכה בתוך ממלכה. עוד התקיף דיר צימרמן עיד פליטי אוקראינה, הסוכבים בחוצות כל הערים, בערוץ ובחוסר בל, צריך לדאוג להם להעבירם למקום מנוחתם. הויר ענה, שהקהלה עושה מה שאפשר לה, יש שהציעו לקבוע ועדה, הויר מציע למסור הדבר לסקציית הצדקה.

הניע סדר היום, שכראשו עומד דבר בחירות שני סננים לנישוא והנה נודע, ששמות הסננים החדשים כבר נועדו מראש בלי דעת המפלגות והבחירה היא רק למראית עין. מר אשר וואלאך מן הלא תלויים ומר דייטשער מן שא"י מתאוננים ע"ז, שהיה נהויץ להמלך עם כל המפלגות, אחרי טרמ ארוכים הוחלט להשמיט את הבחירה, הציגים הרועי, כי להם אחת היא, כי אינם רוצים לבחר סגן מקרבם למועצה זו, שאינה כהלכתה.

נתקבלה הצעת הסקצייה להכריז קונקורו לבנין החימה מסביב לביה"ק החדש, ובאה הצעת הסקצייה להנביח את מחיר הקברים עד 50.00 מרק, מר שפירא מתאונן בדברים קשים, שאין עתה כל סדר בבית-הק, כל ממונה ומשרת, גבאי ושמש דורש כסף על דעת עצמו ולעולם לא יאמרו די, שולט שם נול חמס ושערוריות, שאין לשאתם עוד וכל זה לפי שאין הקהלה משלמה לאנשים די

פרנסתם והם שולחים ידיהם בגזל בעיני. ולפני המלחמה היתה קראקא עומדת למופת בסדריה אשר בביה"ק והכל התקנאו בזה. פנינים רבים משתתפים בכוח וכל אחד מספר נבלה ממעשי ביה"ק והמתעסקים. מה שראו עיניו. מר שפירא מראה את התקנות הטובות. שנתקנו בביה"ק בקהלות גדולות בחוץ לארץ והרבה יש לנו ללמוד מהם. גם אינו מסכים לקצוב 50 אלף לעשיר גדול. אם ימות מיזיג'ר קמצ'ן שלא נהנו אחרים מעשרו בחייו. למה להגביל את טובה מחיר הסבר? מפני מה אין לשול מן היוורשים יותר? ד"ר הילפשיין מציע למסור לועדה שתתקן את ההצעה במשך 5 שבועות. נתקבל.

ד"ר פילים לאנרא מרציא על המרחץ החדש. ששלטון הקהל היה אנוס להשכיחו. ד"ר הילפשיין מתאונן על המקוה. שהכל טובלים בה לשם טהרה ובאמת כל הטובל בה סאב יסתאב בחלאה וזוהמא של אחרים וזה סכנת נפשות ממש. כי כל מימי הרחיצה מן המרחץ והאמבטאות יורדים אל המקוה. הוא הורש לקבוע ועד של רוסאים להשניח על טהרה. אנב הוא מוכיח את החרדים בכלל הזוהרים כיב בנטילת ידים ובטבילה ואינם משניחים כלל על הנקיות ההיגיינית וכועסים כבוא אליהם שפיה לטהרם.

ר' זעליג הירש שטייף ז"ל.

קראקא. ביום א' כ"ז סיון נספר פה הרה"ח הלמדן המופלג בתורה ובצדקה ובמדות ומעשים טובים ר' זעליג הירש שטייף ז"ל (אביו חורגו של כותב הדברים האלה) בשנת 78 לימי חייו. הוא היה מנוע משפחות מיוחסות בישראל. מביבי של הרבנים הגימ' דוד לירא מתבר עיר דוד והגימ' יונה תאומים פרנקל בעל קיקון ריונה. ונולד בכפר טשעבובקא אצל זייעליטשקא. אביו ר' סתחיה. ת"ח גדול. כאשר כהו עינו מראות היה לומר עם תלמידיו נפ"ת בע"פ. אמו מ' נאכע היתה בתו של הרב המגיד ר' ליב פריימאן מקראקא. שנקרא ר' ליכוש בינשטיצ'ר. אחי אשתו של המנהיג הקצין ר' ליפא ברייטר ואביו של הרה"ג ד"ר אברהם מאיר פריימאן אב"ד קאסטרובה בגליצ' סוונא נאבי הרה"ח ד"ר אהרן פריימאן עורך העתון הביבליוגרפי בפ"ד'מ' חתן הנאון הנודע ר' יעקב עטלינגר אב"ד באלטונא. במות אמו של ר' זעליג שטייף ביום הולדו ואביו בימי ילדותו. לקחהו אבי אמו הני"ץ. שהיה מגיד בח' קובע עתים. לו לבן ושלהו אח"כ ליישובות בהגר ושם השתלם בנפ"ת ואח"כ השתלם בלייפציג (מקום מגורי דודיו החכמים ר' נתן ור' אייויק פריימאן) גם במדעים והתעדר להיות רב וד"ר לס'לומפיה. אך בשנת 1866. בפרוץ המלחמה בין אוסטריה ופרוסיה נורשו כל יידי אוסטריה מאשכנז ואז חזר גם ר' זעליג שטייף קראקא ונשא לאשה. את אמו ז"ל בתו של התורני החשוב ר' שאול אהרן פריינדליך אלמנת אבי ז"ל ר' ליכוש וועטשטיין. וה' ברכו בהון ועושר בעסק רהיטים והיה עוסק כל ימיו גם בתורה ובמעשים טובים. הוא היה בקי בכל התלמוד והמדרשים ובכל ספרות הדרושים והפירושים והיה מרביץ תורה בקביעות בביהמ"ד שארית בני אמנה לפני המון שומעים. שהיו שותים בצמא את דבריו תורה כרוה וצרוסה. חוץ מתורתו היה מרבה לעשות צדקה כממונו. כן הקדיש כמה שנים לפני המלחמה כיה אלף כתר לחמש חברות בעירו ושלושים אלף כתר לבנין ביהמ"ד הני"ץ וע"ב אלף כתר לתמיכת סוחרים קטנים ובע"מ. ר' זעליג שטייף היה בעל מדות המדות ומי ידעו ומ"רו כמיני. שנודלתי חונכתי בכיתו ולמדתי תורה מפיו כמה שנים יידי לא וזה מידו עד יומו האחרון. כל כחש. מרמה. חנופה ונאוה שנאה נפשו. רק התורה היתה שיחתו. היגיו ושעשועו. בה מצא נהם לנפשו בשנותיו האחרונות כמות עליו בנו יהודו ר' משה ושלושה נכדיו זא"ז. היה הולך בשלום ובמישור עם כל אדם ומימיו לא הקניט בריה. ומרוב ענותו צוה שלא להספידו ושלא להניח ספר על ממתו. בכבוד

גדול כראוי לו הובל לקבר והמון אדם רב ליהו למרות הגשם השופף. ונקבר על קבר חמיו. אבי אמי ר' שאול אהרן פריינדליך שנפטר בשנת תרל"ג ניכ באותו היום כ"ז סיון. הנצב"ה.

פ. ה. וועטשטיין.

בפולין ההמנה

לבוב. סטודנטים ענדעקים רצו לזכות גם את עירנו בתורת רבם הגדול הכומר לושלפסקי והטריחווה הנה לאספה. אך כפי הנראה הועם כבר אורו ואין משנית בו עוד. לאותה האספה באו רק יהודים וסוציאליים. אבל רק מתי מספר סטודנטים אנטישמים והדרשה לא נדרשה. נדחתה ליום אחר.

היתה פה ועידת בעלי האחוות. חוכרים וסקרדי חקלאים יהודים. להועץ על נורף מעמד החקלאים היהודים. שצפויה לו כל"ה. כי את האחוות הגדולות של יהודים תקחנה הועדות המקומיות לחלקן לאכרים בחוסן על האחוות של נצרים. אין ברצונן לקיים את החוק האנררי. לבטל את האחוות הגדולות והן מקיימות את החוק רק ביהודים. בתואנה. שאין שרדחיהם מעובדים כהונן. כל בעלי האחוות הנצרים ירחיקו את החוכרים היהודים וינשלום מאחוותיהם. ליהודים עובדי אדמה אין רוצים למכור שדה ולא לתת להם חלק מן האחוות המתחלקות. עודה מקופות הצנור אין יהודים עוכדי אדמה מקבלים. הועידה ערערה על כל אלה והחליטה התלפזות מתאימות וחוקה את חברות החקלאים היהודים.

בפולין.

בעתון הרשמי של הממשלה נתפרסם כי הסרופסור אשכנזי כיב ממשלת פולין בועד אנורת העמים ומורשה פולין כביד הפולני. ליטאי נתמנה למניסטר מורשה וקנסול ממדרנה ראשונה. העיר ווארשא תבנה כפראנא על נן העיר בית גדול ונהדר בשביל ילדים יהודים אסופים. ההוצאות תעלינה לשמונים מיליון מרק. התבנית כבר הוכנה.

שונאי היהודים בפולין הנם במבוכה גדולה. המסחר ביבול האדמה הותר. כי יצא מידי הממשלה ויש לחשוש שישבו יידי היהודים. האצילים כבר הסתדרו לאנודה אחת. שתקח בידה את מסחר התבואות של האחוות הגדולות וכל בעלי האחוות יתחייבו באלה שלא ימכרו תבואותיהם אלא לביכ האנודה הזאת. אבל דאנה מנקרת במהם מה יהיה בתבואות האכרים. שתפולנה כשה יידי היהודים ויתחרו בהם ולא יוכלו להפקיע שערים ולהרעיו אה יושבי הארץ. הם רוצים לכך את הממשלה ליסר בממונה אנודה כזאת גם לאכרים. האם לא תבין הממשלה. שהכוונה רק לחמם ולגזל עניים ותסייע להם? שאלה קשה היא: מצד אחד טובת המדינה הדורשת מסחר טפשי וסעד אחד קסוח פרנסת היהודים — מה יכריע ?

באוסטריה.

ווינא. אנורת ישראל. האתה סוים איזו פעולה ממשית כיסוד ביים ליתומי המלחמה כבאדן הסמוכה. לפתיחת הבית הוכנה הסנה רבה. ככדי לרכוש חברים ותומכים. מה שעלה להם בסכום מצער לפי ערך השיבות המוסר. בין הנואמים בשעת חנוך הבית נמנה גם הרב וו. רייך מבאדן. שנהפך עכשו. כאשר הוכרז בנאומי. לא רק לאנודיסטי נר. ב. אלא אפילו למחקה את מנהגי האונגרים של השיפושול. אעים שהקהלה הבאדנית ריקה מתורה... ולעומת זה ישנם בע"ב. המעידים על הרב הזה. שהרים על גם את רעיון ההתבוללות ומעל כמת היכלו קרא בקול. כי פה בגלות היא ירושלים. אין ספק בדבר. שאלמלי חנכו הציונים איזה מוסר בעירה. אז בנקל היה מוצא נמוך דבר כרוח התחיה.

העתון החרדי הוצא פה מטעם אני. יורישע פירעסעי שופך בנו וקלון על הציונים והציונות ומוציא לעו עליהם כמעט כרוח

כידוע נעלמו כתבי הסופר העברי י"ה ברנר כאשר נהרג. עתה נמצא חלק מכתביו וכו'.

מספר הערבים המלוטדים המתנגדים לתנועה האנטיציונית הולך ורכב. ביהוד מתנגדים מהמדים רבים למלאכות הערביות. שהלכה לאיפה לקפגני. כי אנשיה הם נצרים ואין המחמדים בושחים בהם. התנועה הערבית הלאומית, שהתעוררה בסוריה ושקשה צרפת להמותה נגד אנגליה והיהודים, ערוכה עתה נגד צרפת עצמה. הקנאים הסורים נלחמים עתה בזקף נגד המגדף הצרפתי ודורשים סוריה הפשית עומדת ברשות עצמה כעין מצרים.

ל.הארץ. כותב יהודי הברוני, כי הקהלה היהודית בעיר העתיקה חכרון, העיר הראשית של ארץ יהודה, הולכה ופוחתה. לפני המלחמה היתה כת 2000 נפש ועתה נשארו רק 400. הסבה היא, כי נסתמו מעינות החלוקה. רבים ברחו מפחד עבודת הצנא. הטורקי ונשארו בחורל. ומאת הישוב החדש נשכחה כללי העיר החשובה חכרון. שאקלימה מצוין וארמתה ערית. ואם יעלימו הכל עיניהם למנה תשאר חכרון ריקה מיהודים כשכם וזכיתלחם.

האנטישמיים עד שתכל נפש יהודי פשוט לקראו. אני התרעמתי על זה באוני הנשיא ר' יצחק תאומים והצטרק. שאין לו שום השפעה על פעילות אני והוא עומד ממעל למפלגה ואינו מתערב בפוליטיקה. אלא במסדי קדושה. העתון החרדי הוא ענין פרמי של העורכים והוא אינו אחראי לא בעד גדופיו ולא בעד פעולות הרב החרדי המתכולל ד"ר פינחס בהן. המסית את יהודי סלונקיה - להתפלג למפלגות לאומיות שונות.

העתון הנזכר מזכיר בהספרו על הרב ד"ר יונג את יניעו להקים נמנויות עבריות, אבל מכחיש את העובדה. שקנאי חסידי קראקא קשרו עליו קשר במלשינות והסרו את מחשבתו המזונה.

מפני הפסקת מתן החמיכות של הועד האמריקני לפליטי גליציה בווינא נשארו כמה מאות פליטים (רבנים, סופרים, סטודנטים) חסרי לחם. רבים מהם הורגים לערים ההרוסות בגליציה והסטודנטים התיצבו לפני הציר הפולני בווינא ויתחננו אליו, שישתדל בעדם שיתקבלו באוניברסיטה הלכונית. שנורשו משם אחרי הכבוש. הציר חמר עליהם והבטיח השתדלותו.

ברוסיה.

היהודים הנדחים כסכור המזרחית מפתדים תמיד מפני הקנאים הרוסים. שתפשו שם את הממשלה ואומרים לערוך מפתח ליהודים כאורה רוסים אמתיים. היהודים צעקו לעזרת ציר יפן איזמירא ההונה שם בראש צבא יפני והוא הבטיחם, כי אעיפ שאין ברצונו להתערב בעניני רוסיה, מכל מקום לא יתן לקום נגד היהודים. יפן היא עתה גברת המצב כאזיה המזרחית ובעזרתה קמה שם הממשלה הרוסית.

באמריקה.

החברה היהודית הגדולה, ברית אברהם' התחילה תעמולה רבה נגד האנטישמיות המתנכרה. היא אומרת לאסוף קרן של מיליון הולר לפתילות זאת. לחברה הזאת יש 640 סניפים בערי ארצות הברית. החביה עומדת בחבור עם הבונים המתנגדים (מאסונים), שנשיאם הוא היהודי אהרן לוי. הוא משתדל לפני הנשיא הרדינג ולפני הקטיגור הראשי, שיאסרו את העתונים האנטישמיים.

ד"ר חיים וייצמאן נמר לעיר עבודתו באמריקה אחרי אספו רבע מיליון לישראל שפרדינג במוזמנים ומיליון ומחצה ליש בהתחייבות העומדה לנכות. בכסף הזה ייסד בא"י בנק לשעבוד קרקעות ויתחיל את עבודת ההשקאה האלקטריית ע"פ שיטת רופנברג. בניוירוק היתה אספת עם רבה של אונדת ישראל, שהשתתפו בו אלפי יהודים ורבנים. בתוך מרכי האספה היו גם המזרחים. אררי נאומים רבים, שכררו את שיטת אני להחיות את החיים הדתיים, לנרל את יומי המלחמה ולעבוד בישוב איי. החליטה האספה להסתתח באני ולתמכה. הובעה מחאה נגד המעשים כיפו ונגד סגירת הארץ.

בארץ ישראל.

כיפו נתפשו ערכים בעלי סירות, שמאנו להעביד עולים יהודים מן הספינות אל החוף.

הממשלה אסרה את העתון הערבי. פאלסטינאי על קטרונו החריר נגד היהודים, גם העתון הערבי. אף-בי היוצא בכירות נאמר לבא לאי.

בסוריה נאסרה כל עבודה ציונית עיי השלטון הצרפתי. כי אין רצון יושבי הארץ בכך.

לרמלה חזרו מאמריקה נצרים, המאמינים בעודי הנביאים על שיבת שבות ישראל וביאת משיחם ותחית המתים. הנצרים האלה המה חלמידי הכהן האנגלי רוסל, שהוציא ספרים ודרש דרשות בכל העולם לפני המלחמה בענין הזה. בראש הציונים הנצרים עומד עתה השופט ד'טפורד.

השבוע בכל העולם.

בשלויה העליונה סרו חיל המתקוממים הפולנים וחיל המתנגדים האשכנזים ובמקומם בא חיל אנגלי וצרפתי. ראש הועדה הבין לאומית הכריז סליחה לשני הצדדים על הטאיים לאומיים. נתפשו שם קומוניסטים, שנשלחו מרוסיה ומברזיל, לעורר מהומה. האשכנזים רצחו מאור צרפתי. — היונים, שהתנפתו כצפודע, והתימרו להיות ניב ממלכה אדירה ושמו פניהם לכבוש את אויה הקטנה. הוכו שוב מכה רבה והפסידו גם את העיר האחרונה איזמר. במרס יצאו מן העיר בכושה לקחו נקם באורחי העיר, טורקים ויהודים, הציתו את בתיהם באש ורצחו וכונו ארבעה ימים. ששים חללים מצאו המזורקים בלכדם את העיר. — לפי שנקצבו לאיצות פולין 30 אלף נפש לשנה, שייכלו לררר לאמריקה ובחודש האחרון לבד כבר באו שמה ט"ו אלף, לא תהיה רשות בשנה הזאת לנסוע אלא אשה לבעלה ואב וקן רבנו וילדים להוריהם מאקסובר ואייר, — טעם עליית ערך המארק הפולני הוא, שהמניסטר הפולני לפנינג סמטשקובסקי קנה בהיל ע"י בנקים אחדים את מיליארדי המרקים, שהיו מונחים כאבן שאין לה הופכים, היא אמנם שלם בשפיות, אבל שער המרק הורם בזה. — ממשלת סרביה (ניווסלב) מצאה שעת הכושר לעשות לאוסטריה מה שעשתה היא לה בשנת 1914, מה שהיה הסבה האחרונה למלחמת העולם. שני אנשים התנכלו בנפש אלכסנדר מושל סרביה וירו עליו והנשיאו את המטרה. עתה שלחה ממשלת סרביה התראה לאוסטריה, למסור בידה את הבלושיוויקים המתנוררים באוסטריה. כי הם שלחו את הרוצחים, ואם לאו תבוא עליה ביד חזקה. — ער סוף הקיץ תאסף הממשלה הפולנית את שטרי המרקים מהדרה ראשונה לבערם.

משה שלאנגר.

מתוך מהומה ומבוכה.

(רשמים משנת תרע"ד.)

העיר הקטנה ר... אשר על נהר סאן, הסמוכה לספר הרוסי שלפנים — הומיה ממחנות. מחנות הצבא האוסטרי, הנסוג לאחור, משטה כבוש רוסיה. התנכרו, המוסקוליים על אויביהם. האוסטריאקים והכום מכה רבה וחזקה, ועוד ידם נמויה... הנידורים והגנדות האוסטריים

שלא היה כמותם לסדר ולמשמר — נפוצו לכל רוח, ונסזרו לכל עבר; הוגף החסן והבריא, שהיה להטיבה אחת — הוכה לרסיסים, ומקול מפלחו רעשה הארץ... אין סדר ואין משמר, רק מרצה דחוסה ומנוסה מבוהלה בשבעה דרכים, נמינה לאחור פהאומיה, שבאה בהיסה הדעת, שאין אתה לא חשבון ולא תכנים, בייאם כל אחד דואנ להצלתי ולזכותי הפרטית, האחדות — שהיא כל כחו של המיליוניסמוס — במלה, והמשמעת חתמה — חדלה, איש, כל הישר בעיניו יעשה... יד הרופים בעורף אויביהם, ורק מהלך מילים אחרים בין שני המחנות, בין הרודפים הקלים והמסדרים, עליו נאות הנצחק ובין הנרדפים הנחשלים והפרועים המדובאים... עוד ימים מספר והרופים יעברו גם את הסאן ויצפו את הארץ בשפעת לנינותיהם ובחילם הרב מאד, הנהר הגדול הזה, לא יוכל לשמש לחיל האוסטרי עמרת מעצור לימים רבים, כי חוק הוא האיבי, חוק מאד!

כבר השיק הנרחב מלא תמיד קרונות צידה, ענלות הצלב האדום, אוטומוכילים, תותחים מכל המינים, פרשים, רגלים, וחבשים ונחכשים, חולים ופצועים, ועוד ועוד, ועתה שאון ורעש במחנה, צעקות ונאקות, נעיות וזווחות, אלות וקללות, חרופים וגדופים, מהלומות ותרעומות, והכל בלשונות שונות ובכבוד שפות, דור הפלוגה! ערב רב של אנשים בני עמים שונים חרים, צוררים איש את אחיו, נקבצו תחת דגל אחד, אך בעת שהיה הדגל מורם תמיד דמעלה בעו, ונוס התנוסס כנאן והוד למרום; היתה יראת הרוממות העריצה מאחדת את כולם, הנה עכשו, בזמן כהלה ומפלגה זה, אין דבר שיאחד ויאנר אותם, הותרה הרצועה, נתפרדה החבילה, ואין נחת... שמועות בלתי ברורות וידיעות אייננות מתהלכות בעיר, מרס ידעו האנשים את מיב המלחמה ודרכיה הנלחות, שקרים על שקרים נערמים והשערות על השערות נצברות, שקר, שקד בשם אומרו! — נעציל השמש מספר, ששמע מסי יויפיל הנאמן, אשר זה האחרון שמע באוזניו מפינו של זמן לייב הקצב, שבא שר נדוד מתאכסן בביתו, ושה לו זה השר הנדול כחשאי וברוי דרוין למהיש שלא לספר את הדבר לשום בריה; שמתנה הרופים הוקף אתמול כלילה בשעה אחת עשרה עשרים וחמשה רנעים ועוד דקים אחרים ממהנה האוסטרים מפנים ומחיל הנרמנים, שכאו פתאם בלאט כלילה, מאהור, ובאופן כזה המלחמה למוסקולים החזירים האלה מפנים ומאחור, מימין ושמאל, והנס נתונים באמצע, כמו בצבת ממש, כולם, כולם הם שם כל האופיצירים הנכוחים עם השפאבי כלו, אומרים שנס ניקולי ניקולאיעביש, נפל כסה, אלא שנמלט על אוטומוכילי ברנע האחרון, חבל! משלהיך? למלחמת יהושע עם אנשי העי; בני ישראל סנו להם עורף, עשו את עצמם כבורחים מפניהם, כדי להרחיקם מן העיר והם כלומר אנשי העי הפפשים רודפים אחריהם, נכורים כאלה, הוא לא ידע, כי אורב לו מאחרי העיר... כך יהיה גם סופם של הרופים הרשעים... אך תסח רוחם של הגוים, הכל הם לוקחים מן היהודים... והראשוי הזה, ממורי הוא שאין משלו, חושבים אתם; מי הוא למשל העצענבורג זה? — יהדי, מומר, אביו היה חיט פשוט, בכפר אחר סמוך לוינה ואת בנו שלח לוינה, לאסכולות שלהם, ללמדו חכמת העמים, אך כטבע ברייתו היה נוטה העצענבורג זה לענייני מלחמה, ונכנס לבית הספר אשר לקאדעטים ושם הצטיין מכל התלמידים, ראש יהודי יעלה על כל בני גילו, והחכים גם מן המורים, ולא עברו ימים רבים ושמו יצא לתהלה בכל הכירה בתור חכם גדול בתכסיס מלחמה סטראטעניקה בלעיו, עד שבא הדבר לפני הקיסר, שלח הקיסר וקרא להעצענבורג זה, והוא עודו נער, בחן ובדק אותו, בכל ננוי הנסתרות של חכמה זו, וראה כי ברכה ביהודי זה, ושכחו לשר אלה, וכך עלה מעלה מעלה, וכאשר המיר את דתו — הפקידה על כל הצבא, ובפרוץ המלחמה — נתן אותו הקיסר למנהל את כל המלחמה, אך כל דבר עליו להביא עד לפני הקיסר, למען יחתם את שמו עליו, ידע הקיסר, שיש לו על מי לסמוך, מה שכוח!

ניתן פה לכל השקרנים המושבעים ומפיהי הכובים, בעת כזו נוהגים לתת אמון בכל ואף בחרשו, שוטה וקטן משנייהם... והנה בא שוב אחר, וסותר את דברי הראשון, הוא בעצמו שמע מולויד'הגלב, שה לו דווייל זה, סלדסבל מן הפלפון, איש טהימן ויהודי, שהתנלה אצלו זה היום, שהגרמנים, לא היו ולא נבראו, אלא רק משל הם, בכדי לשכר את האון, הרופים אינם מוקפים כלל וכלל, אלא איפכא מתברא, הם הקיפו את האוסטריים משלש רוחות והפילו מהם רב, טבה נורא עשו בהם, והאנף השמאלי, זה שצד על העיר הבצורה דמבלין — נגף כלו לפני האויב, רק האנף הימני נשאר למליטה, והוא הבורח דרך עיניו, כי היפנים, אלה האנשים הקטנים והעזומים, באו לעזרתם, אומרים: ששחד אותם הרופים — במאה ועשרים קרונות משא, זה... ברם, עם הרופים בעצמם היו יודעים, שלנוי מה לעשות, במשך עשרים וארבע שעות היו משמידים את הרופים, הנה, מבלי השאר לו שריד, וכי מי לא ראה את סיסיהם האבירים עם רוכביהם החסונים, ממש פחד היה להביט עליהם, נכורי מלחמה כאלה! בידוע, שאולף אחד נלחם עם ארבעה קוזקים רוניים, והראנון אחד ווינאי יכול לעמוד כנגד ששה משערקעסיס, ועכשו, ההוזארים והמאדארים, והביעקאטעי, והבושינאקיס, אלה הרוצחים ההולכים למלחמה בשמחה מנוש... השתעשעו נא עם אוסטריה מלכות אדירה! אלא, רואים אתם, היפנים שאני, כולם הם מלומדי מלחמה מצוינים, שאין דונמתם בשום אומה ולשון, העיקר היא החכמה במלחמה, אם אין עצה ותבונה — אין כלום, היל הדיוש יפני יודע הרבה יותר מאופיציר שלנו, כולם לרינישות תלויות מאחוריהם ומפות בידיהם, כלום מלא הוא הדבר, שהם הולכים ומנצחים? אין עצה ואין תבונה, רע מאד מאד, יהודים, רע מאד! חקיעת-ישור נקבל את פני הרופים; הלאוי ואחוק שקין...

כך נדברו היהודים ביניהם ולבין עצמם, בעמדם קבוצות לפני בית-המדרש בשעת בין השמשות קדם לחפלת המנחה, בלאט דברו, בסודי סודות וכרמזים, בהביטם תוך כדי דבור מפניכם, אם אין זה ביניהם, מרגלים, אומרים, מתהלכים בעיר, ואזניהם קשובות לכל הנה קל, אסור לדבר, סכנת נפשות, היה מעשת, ותלו אכר אחד ככפר הסמוך, שנכשל בלשונו... צריך להשמר בכל מלה ומלה, מלחמה!...

כל אחד ראה מהרהורי לבו, אך דבר לאשורו לא ידע שום ארס, אך כיום אחד נעשה הכל כרוז כשמש ואור האמת המרה נשפך על הכל, ואפילו ילד קטן ידע, עד היכן הדרכים מניעים, כל הדמון הרב והסואן, שהנה בעיר, ומלא את כל חוצותיה, עד אסם מקום — נעלם פתאם מתוכה, ובלילה, בהיות הדממה שפוכה על הכל, נשמעו הדי יריות תותח, עזומים-קלושים וקול להם — כקול נביחות בלבים כליל חשך, כאו, כאו, כאו! והיה הרגש כאלו באים הקולות האלה מעולם אחר, שחור, רחוק, רחוק מכאן — — — — —

ובשבכך במטה החמה, בתוך אפלוית החדר הריוה, ואונך מבחינה את ההכרות הסתומות האלה, המספרעות את שנת הלידה ומנחתו, כא פחד נסתר גדול לתוך לכה, ולחץ אותו עד לכאב, עד לרחמים ועד הנפש התננב כבשורה רעה, ואלא אותה דאנה וחרדה נעלמה והיה הכל כמו תלי באויה, בלי אחוזה כל שהיא וכאין יסוד, נשמטה הקרקע מתחת לרגלים, והתהום פתחה את לועה לכלעך הייס... ורעיונות מבחילים בעתוך כל הליד, ודמית לשמע את צעדי הרופים מרחוק וממרו השערות לזכרם, ועברה סטרמורת בכל בשרך, ומבלי משים נזכרת בקיישינו... ונגולה מנחתך ממך, ושנתך נדרה, והרהרת מי יתן בוקר, להודע מה חדשות, ובהיות הבוקר, וקמת ויצאת החוצה, והנה עוברים אנשים על פניך, בלי ברכת הבוקר, עגנת יאוש קודרת על פניהם תשכון ובעינם יגון הבאות הלוכם — אחילה, ודכורם — נניחה, לבש הכל צורה של מי באב לפנות ערב, ואימה גדולה הורידה את כנפיה השחורות, על העירה החרדה; אימת הרופים — — — — — (סוף יבוא)

ירושלם העתיקה*

מאת דוד ילין.
(סוף)

ובכל זאת ירושלם היא ירושלם, ולמרות כל ההנרות אל מחוץ לחומותיה. עוד אין בה, לאמר כחלקה העתיק, בית ריק משוכניו. גם ירושלם העתיקה יש לה הכה המושך שלה. ורכים הם הבאים מתחנת מסלת הברזל אל תוך שער יפו פנימה ומאז והלאה. מן הקדש לא יצאו, הישיבה בקרבת בתי הכנסיות והמדרשים, ותלמוד-התורה והישיבות, ורחוב היהודים בכלל, יש לה גם היא ערכה לזקנים הבאים לשבת בהצרות בית ה' בירושלם. ועל זה צריך להוסיף, כי שתי המחלות המפוסיות של ארץ ישראל, מחלת העינים והסדחת מעטות בתוך העיר פנימה מאשר בכל השכונות החדשות לעיר. ואם נבוא לערך מפה לירושלם העתיקה לעמיתה ורתותיה, יתגלה לפנינו החיון הזה.

נתחיל משער יפו דרומה. פה ישנו הכה הנרחב של פקידות הצבא, אשר מנרל דורי הוא חלק ממנו, וממנו דרומה מתחיל הרבע הנוצרי הארמיני הנמשך מצד אחד (דרומה) עד לשער ציון, ומצד שני (מזרחה) עד לרחוב היהודים. כל החלק הזה שייך למנור הארמיני ובי נן גדול וקר נרחב בלתי בנוי עולה והמנור עצמו, ובית הפטריק, ובתי דירה לבני כולל ארמיניה, שהמנור נותן להם הנם, וגם בתים שהוא משכיר ליהודים, כשאין לו ארמינים משלו להושיבם בהם.

מהרבע הארמיני והלאה מזרחה, עד לשרה הצבר (קקטוס) של המערבים המושלמים ועד לשכונתם של יר הכתל המערבי, הוא רחוב-היהודים (חרת אל יהוד). לאמר: החלק שכמעט בכלו יושבים רק יהודים, פה ישנם אמנם בתים השיכים ליהודים, אך החלק היותר גדול (כמרוסני בארבע המשויות) שייך למושלמים, שהם משכירים בתיהם לחוקירים היהודים. פה ישנם בתי הכנסת הגדולים שהוכרחו, וכן בתי התית והישיבות (חוץ מתורת חיים), פה בתי החולים, בקוד חולים, ומשגב לרך, ופה גם בתי המחסה של כולל היר. אחרי רחוב היהודים בא רחוב המערבים (חרת אל מעירבה), אשר בו יושבים רק מושלמים בני כולל מערב (מרוקו), וזו לא יבא בתוכם, כי הבתים בתי הקדש הם, והמערבים בכלל אדוקים וקנאים הם. משכונתם והלאה נמשך ישר הרה"בית, מסנד עמה הוא החלק המזרחי של העיר המקביל לצדה המערבי והמרכזי יחד. בזה עברנו את שדישהעיר הדרומי. ועתה נשוב לפנות משער יפו צפונה.

מתחילים הננו ברבע הנוצרים הלטינים והיונים. רבע זה מתחלק לשני חלקים: חלקו המערבי שייך ללטינים. לאמר לצרפתים ולעדיבים הארטודקסים הנחשבים על כנסיה זו. החלק הלטיני מתחיל אפנים לא מחומת העיר ופנימה, כי בניניהם היותר מסארים ההספיין הגדול שלהם, אשר בו מקום למאות רבות של אורחים, ובית חוליהם הגדול ומנור ענקי וכיוצא במסורות צבור כאלה בנוים בצד ההוא מחומת העיר והוצה, אך השער החדש שנפתח בחומה בימי עבר אלחמיד לכבודם מחבר את שני החלקים האלה יחד לרבע אחר, והחומה עצמה נכבשה בתוך נהלתם. ולולא מוראה של מלכות מי יודע אם לא בלעוה לגמרי, גם בחלקם שבתוך לחומה יש להם בתי-ספר גדולים ומרווחים, ובית הפטריק שלהם, ובתי מושב לבני כוללם, וכן גם בית הכנסת-האורחים העתיק האיטלי Casa nova.

אך גדול מחלקם בתוך העיר הוא חלק הנוצרים היונים, בו בית פטריק ומנורם, ובתי ספרם, ובית חוליהם, ובתי אורחים רבים ושונים לכל המון החרים היונים וגם לחלק מהרוסים, מלכר בתי המעון שהכנסיה נהנת חנם לבני ערתה. בחלק הזה ישנו המקום היותר קרוש לכל הנוצרים לעדותיהם, הוא בית התפלה של סבר הנוצרי המתרום בכפתו הנשאה השחורה ועל ידו בתי התפלה הגדולים של הרוסים

הגרמנים, ברבע הזה ישנו גם רחוב הכמרק, שרובו מושכר ליהודים וכן גם השוק החדש של המנור היוני שהוכרחו ואשר הניויתו גם הן מושכרות ברבן ליהודים, ושבתם של היהודים מרגשת הרבה מאד בעצם חלקם של הנוצרים.

ובכן רואים הננו כי החלק המערבי של העיר בכלל לנוצרים הוא, לארמינים מזה וללטינים ודיונים מעבר מזה. מפה והלאה מתחילים חלקי העיר השיכים כלם למשלמים. החלקים האלה הם האמצעי של העיר, מצפון (משער שכם) נגבה (שער האשפות) עד רבע היונים משמאל ורבע הארמינים מימין, כמעט כל החלק הזה הוא בתי משלמים פרטים ובחלק גדול מהם יושבים בני עמנו בשכונות המשלמים, מלבד רחוב היהודים, אשר יושביו כמעט כלם יהודים (חלק האמצעי הדרומי של העיר). פה בדרך כלל אין בנינים גדולים מרהיבי עין, כי אם בתי דירה פשוטים ורחובות צרים ואפלים בהיותם ברובם מקורים תקרות אבן.

נשאר לנו עוד החלק הצפוני המזרחי של העיר, הוא רבע המושלמים הגמור (כב המה). יושביו כמעט כלם מושלמים והבתים שייכים להם, מלבד רחוב מוסרות הצבור הנוצרים הענקיים הבנוים ברחוב המרוויים, הנוחרים את רבע זה בתוך כרצועה ארוכה למען שער השבטים ועד סבר הנוצרי, מלבד כל אלה ישנן גם חצרים מעטות, שבהן יושבים יהודים.

המושלמים העניים ובני המחלקה הבינונית במצבה הכספית, אינם עוזבים את העיר העתיקה, כי אין להם לבנות להם בתים חדשים מחוץ לעיר כאשר עשו עשיריהם, ואפניהם. אף חסר להם הרגש הצבורי להתאחד לחברות לבנות להם בתים יחד, כאשר עש בני עמנו הירושלמים וכי תשאצני קוראי: ואחי איפה הם רועים? ורבע היהודים השיך ליהודים איהו? הן ישונו בתוך העיר קרום הוא מאד ומה עשו אבותינו ומנהיגינו לתקוע להם יחד במקום נאמן בציון ובירושלם? ומה עשינו אנחנו בעצמנו בראותנו לגנר עינינו את אשר הנוצרים עושים? ועניתי ואסרתני בדברי חוננו מקוננו: כי נדחה קראו לך ציון היא, דורש אין לה! אף אוסיף דברי דרשנו: מכלל דבעי דרישה!

ברכה נאמנה ונלכבה נביע ליריד נפשנו היקר ההיג ההכס המפואר מיה יעקב אבי נדרר לעלותו על כסא הרבנות בדרוהביטש. חפץ ה' בידו יצליח!

מרכי צונהאפט ורעיתו — סאדנורזיע.

הננו מברכים את חבר הוער שלנו מר חיים שמחה שטמכרנר דארום בתו עם הסופר העברי מר אליהו מרקוס מטרניטופל ברכת מויטו אנורת, המזרחי — קראקא.

ברכת מויט ועיתוי מאושר לחברנו בועד מר אברהם שפרעננער דארוסו עם מרת אסתר יארסארקי יזכו לבנות עתידם על הרי ישראל. אנורת המזרחי, סאנוק.

מעומק לבי אביע ברכת מויט לחברי מר יצחק כורטא טרודניק דארוסו עם מר שרל גורשירם ממעלעץ.

משה פירדמן — אולאנוב

מנות הלוי.

נמצא בידנו למכירה הספר יקר המציאות מנות הלוי מהמחבר ר' שלמה הלוי בן אלפקין. הספר מכול 470 עמוד ומחירו רק 200 מרק.

Abisz Silberman i J. Zapun, Radziechów.

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

900	מ.ק.	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד', ה', ז', ח', ט', י' כל ספר
150		שירי אנקריאון, חרנום שאול משרניחובסקי. המחיר.
230		איפנינה בשורים מאת נטה, חרנום יעקב כהן.
200		סואמות דרמתיות פושקין, שמעונוביץ.
125		הנסיכה בהרי הרץ הינה.
340		גבורים ועבורת גבורים קרליץ, אינהורן.
300		באש ובחרב, חלק א' שנקביץ, פרענק.
320		חלק ב'.
320		חלק ג'.
240		חלק ד'.
120		מעמקים וילד, פרישמן.
140		מניפה של לידי וינרמר, וילד, טביוב.
160		השיבותה של רצינות.
130		מיתה שניצלר, יקבוביץ.
170		האחיות וסרמן.
110		רבי שלמה ניר, שלום איש, מ. שפירא.
275		אינגבורג קרמן, דגד צמה.
190		האייל, חלק א' הפשמן.
700		שכור וכשף, ספור ברנר.
600		היי אדם: ילדות שצום-עליכם, ברקוביץ.
600		נערות.
600		בחרות.
320		אירידיון קרשינסקי, בן-אברם.
180		מלחמה ושלום, חלק א' טולסטוי, טריווש.
160		חלק ב'.
170		חלק ג'.
150		שלוש אחיות, דרמה, צ'הוב, בן-אברם.
220		יין כריסטוף רומן רולן, יה. ייבין.
240		פן שדיאוש, אדם מיצקביץ, יוסף ציכטנבוים.
260		פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט מן.
700		הדמיון היוצר, מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו דיר נ. טורוב.
380		חמינת דוריאן גרי, אוסקר ויילד, י. ה. טביוב.
700		כתבים נבחרים, סטר אלמנברג, ג. שופמן.
150		ויקטוריה, קנוט המסון, ס. נינובורג.
100		האנלים הארמים, ס. אובסטלדר.
800		ביערות פולין, רומן, י. אסאטושו, מ. ליססון.
225		חוץ התשבי, מאת יעקב כהן, המחיר.
140		הקדושים, סמפוניה.

ובער המשלוח 5/0

קמלוגים אינם נשלחים לפי שעדי.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה

למשלוח כסף היא בית מסחרו של

Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

Jüdische Volkszeitung,

Bratislava, (Pressburg) Turnergasse 3/b. Organ des Volksverbandes der Juden für die Slovakei ist in der Slovakei und Podkarpatska-Rus stark verbreitet und daher als Insertionsorgan vorzüglich geeignet

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחירו 150 מרק מכוך

למו"ם ולמורים רבט הגו

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

M. I. FREID בפולין הקונגרסית המכירה הראשית אצל WARSZAWA, ::I. Rymarska 16.

סוכנות "המצפה" באוסטריה היא בבית

Jos. Perlberger II. Rembrandtstr. 39 Wien.

סוכנות "המצפה" במשכו סלובקיה היא

Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA

Chelčický 7.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאלאפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס, נומיראראביקום, נינראון, וואסער-אויף, און פעטער-אויף, זאמטליכע אנליין-פארבען, פיר שמאק-פארבונג אין אללען פארבען, ברוי-האלץ-עקסטראקט אולטראמאדין, וואזעלין, וואנענסעטטען אין בלענדאָוען, שוהקעמער שוהמאכער-וואכס, טינטע, בלענדאָוען א. ד. ג. עמפאָעלט די פֿאַטאָקאָליערטע פֿירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,

I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשרש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית ויובל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירם של עשרה מכתבים - 275 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 820 מ.

השפה. ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים ליהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 150 מ. לחומי רש"י 25 מ. להוסף 5 אחוזים דמי משלוח לכל הזמנה. בחוץ לארץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משלוח.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.